

1

26 april van het jaar des Heren 1562

De hitte daalt als gesmolten lood op de menigte neer. Het lijkt de duizenden mensen die op het plein zijn samengedromd niet te deren. Van edelman tot straatschoffie, niemand wil het schouwspel missen.

Al drie dagen lang is er zoveel publiek toegestroomd dat er in Sevilla geen herberg meer te vinden is die nog plek heeft en veel mensen hebben de nacht in de openlucht doorgebracht. De stad is helemaal versierd. Over balkons, aan gevels en voor ruiten zijn voor de gelegenheid fraaie kleden en draperieën geschikt. Toch hebben van de gewone burgers alleen degenen vooraan op de tribune een goed plekje. De loges zijn gereserveerd voor hoogwaardigheidsbekleders, die inmiddels met hun gevolg aankomen. Zij hoeven niet voor dag en dauw op te staan. Markgraven en belangrijke heren en dames evenmin; voor hen is een goede plek vrijgehouden. Wie wel het geld heeft maar niet de status regelt iets via de levendige handel in tribuneplaatsen, waar menigeen al een lieve duit in heeft gestopt.

De meeste aanwezigen staan geanimeerd in groepjes te praten. Sommigen snoepen van de lupinebonen en de pitten die de straatverkopers met luide stem aanprijzen. Anderen doen zich tegoed aan het eten dat ze hebben meegenomen, of hebben een vleespasteitje of een drankje op de kop weten te tikken waarmee ze het afwachten veraangenamen.

Uiteraard ontbreken de horden bedelaars niet, net zomin als de verlamden, de blinden, de kreupelen en de manken, al verkeert de helft van hen slechts in die toestand zolang de publieke vertoning duurt. De echte en de zogenaamde, ze klagen even ijverig. Ze houden pas op met jammeren tot ze ergens een muntstuk loskrijgen

of uiteindelijk een serie vuiligheden over iemand uitstorten waar zelfs de ruwste zeebonk nog aanstoot aan zou nemen.

Ook aan gauwdieven, die de beurs of tas stelen van de eerste de beste die niet oplet is geen gebrek. Niet voor niets is in deze tijd het schelmenbestaan een manier om te overleven.

In dit gekrioel heeft in een hoek een man postgevat met een zuigeling in de armen. Pas wanneer het kindje begint te huilen, komt hij onhandig in beweging om haar te wiegen. Zijn harde, gelooid gezicht, zijn gefronste voorhoofd boven borstelige wenkbrauwen, zijn korte baard, zijn samengeknepen lippen onder de dikke snor en zijn stevige armen geven hem de aanblik van iemand met wie je liever geen ruziemaakt. Temeer omdat er aan zijn riem een groot mes hangt.

Bij het ochtendgloren is het op het Plaza de San Francisco al een drukte van belang. Dat ze zelf moe zijn of dat er een zure lucht van de woelige menigte af komt ontgaat de mensen, ze worden steeds verwachtingsvoller. De laatste keer dat er zo'n spektakel plaatsvond is bijna twee jaar geleden en het belooft een gedenkwaardige dag te worden.

De timmerlieden haasten zich de laatste hand aan hun werk te leggen. Het decor is indrukwekkend. Het karmozijnrode damast glanst met een pracht die past bij de gelegenheid. De verhoging is meer dan zestig voet breed. Eindelijk nadert het moment van de grootse voltooiing van de werkzaamheden, die het op zich al fraaie plein met zijn majestueuze stadhuis, zijn overdekte galerijen en plaveisel nog mooier maken.

Het rumoer neemt toe. Aan de linkerkant van het plein verschijnen in processie de functionarissen van de inquisitie. Een paar minuten later wordt op het podium het groene kruis zichtbaar. Ja, nu kan de voorstelling beginnen.

Een groep van meer dan dertig mannen en vrouwen komt aanlopen te midden van een escorte soldaten van het speciale korps van la Zarza. Achter hen de functionarissen van de inquisitie, de informanten die dit instituut ten dienste staan. Ze zijn gestoken in deftige zwarte gewaden en dragen met trots

het vaandel. Dit staat in schril contrast met het moeizame lopen van de veroordeelden, aan wie de langdurige opsluiting in het kasteel van Triana en de geleden folteringen in de martelkamer af te lezen zijn. Na maanden van gebrek hangen de vellen om hun magere lijf als een vermomming die van het lichaam zou willen af vallen.

De meesten van hen zijn in een standaardproces beschuldigd van ketterij. Ze dragen allemaal een kaars in de hand en een *coroza* op het hoofd, de vernederende papieren puntmuts, als een symbool van straf.

Het publiek raakt in opwinding bij de aanblik van hun zwarte gewaden, waarop de vlammen van de hel zijn afgebeeld. Deze mensen zijn ter dood en tot de brandstapel veroordeeld. Overal klinken afkeurende geluiden en beledigingen. Iemand gooit als eerste met een beschimmelde kool. Er volgt een regen van fruit en groenten, die nog opgeluisterd wordt met stokken en een enkele steen. Dankzij een nauwkeurige worp belandt één steen tegen het hoofd van een lijkleke veroordeelde, die met een bloedend gezicht op de grond valt. Hij wordt overeind gezet door mannen van de inquisitie en naar de verhoging gesleurd. Achter de doodsstoet naderen, op hun met zwartfluwelen dekkleed getooide paarden, plechtig de heren inquisiteurs, de bodes, de rechters en griffiers. Nu is iedereen er.

Na het sermoen volgt de voorlezing van de veroordelingen. De strenge straffen voor de lutherse ketteren worden met veel enthousiasme begroet. Ze gaan of lijfelijk op de brandstapel, of symbolisch, in effigie, wanneer ze aan het gerecht hebben weten te ontsnappen. De lichamen van negen ongelukkigen zullen branden nog voor de zon ondergaat. Onder hen bevindt zich de drukker Sebastián Martínez, die is veroordeeld vanwege zijn ketterse verzen. Verder zijn er de vele veroordeelden in effigie, die welbekend zijn omdat het voor het merendeel monniken zijn uit het klooster van San Isidoro del Campo: de uit Sevilla afkomstige Antonio del Corro en de uit Extremadura afkomstige Casiodoro de Reina en Cipriano de Valera worden het hardst uitgefloten. Vrouwen ontlopen

hun straf evenmin. Grootheden als Ana de Mairena en María de Trigueros zullen ook op het schavot eindigen, evenals de ketterin Nali de Villanueva en Leonor Gómez met haar drie dochters.

Verscheidene uren later woont de man met de zuigeling het tweede deel van de vonnisvoltrekkingen bij in een heel andere omgeving. Hij bevindt zich op het grasland van San Sebastián, een vlakke vanwaar je de ommuurde stad kunt zien liggen.

De veroordeelden tot de brandstapel zijn overgedragen aan het wereldlijke recht, dat zijn taak vlot heeft uitgevoerd. De vuren hebben al gebrand en alleen de overblijfselen van de tragedie resten nog: de palen waar de slachtoffers aan werden vastgebonden, de in menselijk vet gedrenkte asbrokken, een verschroeid bot, her en der een stukje stof dat aan de vlammen is ontsnapt, de geblakerde haarvlecht van een vrouw, een door het vuur kromgetrokken medaillon. De as waait overal heen en de onmiskenbare stank van verbrand vlees blijft lang hangen.

Als de kaak van de man niet lichtjes had getrild, zou hij door kunnen gaan voor een van de poppen die samen met de levende mensen werden verbrand. Hij verroerde geen vin toen de veroordeelden met de knots kregen voordat de brandstapels werden aangestoken. Ook niet toen de lichamen veranderden in menselijke toortsen die de avond verlichtten. Zelfs niet toen die moeder, die geen kik had gegeven tot ze op de verhoging aankwam, een gehuil aanhief toen haar drie dochters door de vlammen werden verslonden.

Pas wanneer de soldaten de in bot en as uiteengevallen lichamen opgeraapt hebben en ze in smerige zakken hebben gestopt, wanneer de meeste mensen al zijn weggegaan en de avond valt, komt de man met een schok tot zichzelf. Als iemand hem in de ogen had gekeken, had hij een onmetelijke pijn gezien. En behalve die pijn, slechts iets meer op de achtergrond, in de ruimte van versluerde gevoelens, een overduidelijk sprankje schuldgevoel. Hij spreekt zijn kindje toe met een schorre stem die uit de hel lijkt te komen waar deze dag verscheidene zielen naartoe zijn gebracht.

Die hel waarin, zo wenst hij met al zijn kracht, ook de schuldigen van dit schouwspel zullen eindigen.

‘Je moeder is er niet meer, Damiana. Alleen jij bent er nu nog.’

2

27 augustus van het jaar des Heren 1580

Het is zondag, een vrije dag voor Fermín. Die heeft hij verdiend door een aantal dagen in de haven van Sevilla te werken, waar hij aan het breeuwen is geweest op een van de zesenvijftig schepen die naar West-Indië zullen varen. En nu hij wat geld heeft voor vermaak, richt hij zijn schreden naar het bordeel waar hij andere mannen alleen maar lovend over heeft horen praten. Hij loopt door de wijk El Arenal heen in de richting van de stadsmuur, wandelt vervolgens door een straat die daar evenwijdig aan loopt en komt bij de Klappoort, de hoofdingang van de hoerenwijk. De poort heet zo omdat je de grendel ervan sluit door er gewoon een klap tegen te geven. Naast de lusteloze jongeman die de poort bewaakt, ziet hij een bord met daarop de regels die het stadsbestuur het etablissement heeft opgelegd. Zinloos, want hij kan niet lezen. Wanneer hij door wil lopen, komt er een man met een volle baard op hem af die hem wenkt mee te komen. De knaap die de wacht houdt maakt geen enkel bezwaar. Het gaat om een van de mannen met de meeste hoerenkamers in de prostitutiewijk.

‘Op het Plaza de la Laguna vind je de beste vrouwen,’ zegt de man met een samenzweerderig glimlachje tegen Fermín. ‘Die vervullen de diepste verlangens van iedere man op deze aarde.’ De bebaarde man vertelt uitgebreid hoe uitmuntend de meisjes zijn.

Fermín laat zich overtuigen en betaalt vooruit, zoals de regels voorschrijven. Dat is voor hem geen punt, hij zou niet weten waaraan hij zijn met zweet verdiende centen beter kan besteden dan te slapen met een van de beroemdste vrouwen van het grootste bordeel in het land. Als er op aarde al genietingen zijn die vergelijkbaar zijn met die in het paradijs, waar de geestelijken

over spreken, dan hier wel. En hij gaat niet wachten tot zijn dood om ervan te proeven.

Nadat de baardman afscheid van hem heeft genomen loopt hij door de hoofdstraat, om de meisjes te bekijken. De meeste zijn niet ouder dan veertien, vijftien. Allemaal zijn ze schaamteloos gekleed, deels omdat ze willen verleiden en deels vanwege de hitte die op de stad drukt.

Een gezet meisje dat voor de deur van haar kamertje zit, staat op zodra ze hem ziet en probeert hem met geflikflooi binnen te krijgen. ‘U hebt geen idee hoe u in De Erfzonde kunt genieten.’

‘Groentje, kom hier! Babylon is de beste plek in heel Sevilla om te zondigen!’ roept er eentje in de buurt van het Plaza. Ze heeft een donkere huid, lang bruin haar en zit wijdbeens.

‘Laat u niks wijsmaken, het beste van de stad is hier!’ Heupwiegend maakt het gezette meisje duidelijk waar hij het beste van de stad kan vinden. Ze knipoogt ondeugend naar hem: ‘Ik heet Milagros,* en dat is niet voor niets.’

Fermín weet zich uit haar greep te bevrijden. Het zal lang duren voor hij zich weer zoiets kan veroorloven en hij wil waar voor zijn al uitgegeven geld. Hij kijkt naar het gebruide meisje dat hem vanuit het andere huis heeft toegeroepen. Ze is niet meer van de jongsten, maar ook niet oud: misschien achttien, negentien jaar. Haar gelaatstreken zijn opvallend: amandelvormige ogen, uitstekende jukbeenderen, heel volle lippen en een kromme neus, die haar iets van een roofvogel geeft. Hij zou niet weten of ze knap is, maar het is wel duidelijk dat ze niet aan de schoonheidseisen voldoet, wat je wel zou verwachten bij de gewildste vrouwen van de stad.

Het meisje verdoet geen tijd en loopt op hem af. ‘Damiana, om u te dienen.’ Ze toont hem haar onbeschaamdste glimlach. ‘In alles wat u wilt.’

Ongegeneerd keurt hij haar van top tot teen. De kleur van

* Letterlijk ‘Wonderen’, vert.

haar huid trekt hem aan, hij heeft nog nooit geslapen met zo'n exotische vrouw. Dan wendt hij zijn blik weer naar de ander, die nog staat te wachten op zijn besluit. Milagros heeft meer vlees om vast te pakken. Maar wie zal zeggen welke geheime kunsten er in al die kamertjes voor hem te vinden zijn?

Terwijl hij nog staat te dubben, vangen zijn oren het geluid op van een rumoerige discussie die bij de ingang van het bordeel gevoerd wordt. Door elkaar heen roepende mannen die steeds luider beginnen te praten. Milagros haast zich meteen haar huis in.

Verscheidene in het zwart geklede geestelijken zijn de poort door gekomen, samen met gelovigen die rozenkransen en bijbels bij zich hebben, maar ook zweepen en knuppels. Een aantal jaagt met de zweep de meisjes op die bij de eerste hoerenkasten rondhangen. Anderen dringen naar binnen om alle mannen eruit te gooien die ze maar te pakken krijgen, sommige in zeer onwaardige toestand. De geschrokken Fermín kijkt zoekend rond, hij wil vragen wat er aan de hand is. Maar de dunne, donkere vrouw is nu ook verdwenen.

Damiana loopt alle kamers af om iedereen te waarschuwen. 'Iedereen wegwezen! Pater León is er!'

Sommige meisjes gaan er angstig vandoor. Andere kiezen ervoor zich te verstoppen, terwijl de doorgewinterde vrouwen die dit vaker hebben meegemaakt blijven waar ze zijn, al beginnen ze wel te schelden op de priester en aanverwanten.

Damiana gaat gehaast alle kamers langs. Het huis is een heksenketel van heen en weer dravende mensen, maar het kamertje aan het eind is leeg: degene die haar het meest zorgen baart, vindt ze niet. 'Heeft iemand Violante gezien?' roept ze in de chaos.

'Die is bij Lucinda,' fluistert een meisje haar toe dat bezig is haar rok recht te trekken na een half geklaarde klus.

Damiana loopt rechtstreeks naar een van de kamers aan de achterkant. Op het bed zit een meisje dat niet ouder is dan twaalf, de leeftijd waarop je officieel in een bordeel kunt werken. Haar

blonde haar zit in de war en met vermoede groene ogen staart ze naar de muur voor haar.

Naast haar zit een vrouw met een vuurrode haardos. Alleen al haar rijzige gestalte en weelderige vormen imponeren, in tegenstelling tot het schriete meisje van twaalf dat haar dochter zou kunnen zijn. Met veel tederheid geeft ze het meisje uit een kom te drinken.

Damiana dringt het vredige tafereeltje binnen. 'Violante, pater León is hier.'

'Die vervloekte vent! Heeft hij veel mensen bij zich?'

'Z'n hele leger gekken.'

'Christus.'

Violante treuzelt, en Damiana wordt ongeduldig. 'Schiet op, ik geef Luci wel te drinken. Zorg jij voor je spullen!'

De roodharige gehoorzaamt en staat gejaagd op. Maar voordat ze de kamer uit loopt, draait ze zich naar Damiana om. 'Je moet haar verstoppen. Als ze haar vinden, zetten ze haar het bordeel uit.'

'Mijn verdiende loon. Het is de toorn van God,' kreunt Lucinda zachtjes.

Damiana kijkt naar het meisje met het mooie, volmaakte gezichtje dat nu uitgeput is door ziekte. Ze heeft pech gehad, nog geen twee maanden nadat de eigenaar van de hoerenkast haar had ontmaagd heeft ze sjanker opgelopen.

'Praat geen onzin. Ben je sterk genoeg om uit bed te komen?'

Het meisje knikt en Damiana helpt haar opstaan. Dan komt Violante terug. Haastig pakt ze Lucinda bij de andere arm.

'Waar zijn je brouwsels?' vraagt Damiana.

'Veilig verstoppt. Die duivelspriester vindt ze niet.'

Damiana knikt, niet helemaal gerustgesteld. Violante is de medicijnvrouw van hun hoerenhuis. Niet officieel, want de vrouwen mogen alleen geholpen worden door de geneesheren die de hoerenwijk van tijd tot tijd komen inspecteren, dokters die hen met minachting of wellust – of allebei – onderzoeken, en voor deze handelingen wordt de vrouwen de waarde van een aantal afwerkbeurten in mindering gebracht. En mochten ze ziek wor-

den, dan mogen ze niet langer werken, terwijl ze daar juist hun brood mee verdienen. Als ze niets verdienen, kunnen ze nog niet de real betalen die ze iedere dag moeten neerleggen voor het beddengoed waar ze op slapen en waar de mannen hun dagelijkse frustraties op uitstorten. Schulden mogen ze ook niet hebben. Dat betekent dat ze zich nog niet één dag níét kunnen prostitueren. Daarom zoeken de meisjes hun toevlucht bij de medicijnvrouw Violante, een goede heks die velen voor de ergste zaken behoedt, ook voor de zo gevreesde zwangerschap. En daarom houden ze haar bezigheden geheim. Als iemand zijn mond voorbijpraat, zal het niet lang duren of ze wordt veroordeeld door de inquisitie.

Met z'n drieën gaan ze via een achterdeur naar een rommelige binnenplaats en van daaruit slaan ze de Calle Pajería in, die evenwijdig loopt aan de muur die hen scheidt van de fatsoenlijke vrouwen. Op een plek die verstopt ligt achter struikgewas heeft iemand een gat gemaakt in het van aarde en steen geconstrueerde bouwwerk.

Wanneer Violante door het gat kruipt, blijven haar kleren haken en komt er een scheur in. 'Bij Beëlzebub! Dat zal ik die pater León betaald zetten.'

'Stil, je gaat zo nog naar het schimmenrijk,' mompelt Lucinda.

'En die vent sleep ik aan z'n ballen mee.'

Het meisje kijkt haar verwijtend aan, te zwak om te reageren, en laat zich door Damiana door het gat in de muur heen helpen. Nu haar twee vriendinnen aan de andere kant zijn, neemt Damiana haastig afscheid. 'Kom pas terug als alles weer rustig is.'

'En jij dan?'

'Ik blijf.' Damiana glimlacht uitdagend. 'Ik wil weleens weten wat die verdomde priester ons te vertellen heeft.'

De cel meet iets meer dan zes vierkante el.

In de Calle Pajería, op enkele ellen afstand van de plek waar Damiana haar twee vriendinnen heeft achtergelaten, gaat een jonge vrouw van haar leeftijd helemaal op in het boek dat ze leest tussen de vier muren die de hitte van het warme weer vasthouden.

Haar biechtvader heeft haar het boek stiekem toegestopt. Dankzij deze menslievende daad zijn er nu enkele schaarse momenten die haar afleiding bieden in haar eentonige bestaan. In gedachten reist ze door Constantinopel, waar ridder Floriseo naartoe is gegaan om de schone koningin van Bohemen te redden die door haar vijanden gevangen wordt gehouden. En dat nadat hijzelf in Indië gevangen is genomen toen hij verwickeld was in een amoureuze verhouding met de betoverende koningin Lacivia. Hoewel Floriseo een gevangene was, was zijn kerker ingericht met kostbaarheden als schitterende wandkleden, dikke tapijten, houten deuren en ramen met geometrische figuren erin en uiteraard een hemelbed met grote zijden gordijnen die verhullen wat er dankzij de betovering achter gebeurt. Het lijkt in niets op haar cel, waar het meubilair slechts bestaat uit haar strooien matras, een houten kruis aan de muur en een kurken matje waarop ze geknield kan bidden.

Het klooster van de ongeschoeide karmelietessen heeft zijn zetel in dit vervallen gebouw, waar een groep vrouwen hun leven aan God wijdt. Zuster Catalina is een van hen. Ze mag dan voor dit leven gekozen hebben, gemakkelijk is het niet. Om vijf uur kondigden drie slagen het ochtendgebed aan en sindsdien heeft ze nog geen moment rust gehad. Na haar karige middagmaal heeft ze eindelijk een paar minuten de tijd om zich in een veel

spannender wereld onder te dompelen.

Uiteindelijk heeft de koningin toch een goed hart. Dat ze zich heeft ontfermd over de familie van Floriseo en heeft besloten hem vrij te laten, is het bewijs. Catalina is ontroerd. Lacivia doet haar denken aan een jeugdvriendin, een koppig, dromerig meisje dat over grootse plannen fantaseerde terwijl ze samen het kleine beetje eten oppeuzelden dat ze hadden kunnen betalen door spulletjes te verkopen die ze hadden gestolen. Het meisje dat haar later liet vallen en niets meer van haar wilde weten. Zoals altijd wanneer ze eraan terugdenkt, voelt ze een steek in haar binnenste die een mengeling is van tederheid, pijn en verdriet.

Het luiden van de klok haalt haar uit haar overpeinzingen. Het is de none, het uur van barmhartigheid. Met een berustende zucht verstoppt ze het boek onder haar matras en knielt neer om te bidden.